Ministerie van Defensie

Nota van Antwoord

Notitie Reikwijdte en Detailniveau
Nieuwe kazerne Korps Commandotroepen

Datum	19 februari 2026
Status	Definitief

Colofon

	Ministerie van Defensie
Locatie	Den Haag - Plein-Kalvermarktcomplex Kalvermarkt 32 's-Gravenhage
Postadres	Postbus 20701 2500 ES 'S-GRAVENHAGE MPC 58B
Contactpersoon	Projectteam nieuwe kazerne KCT kazerneKCT@mindef.nl

Inhoud

1 Inleiding—4

2 Beantwoording reacties—5

3 Index zienwijzen—40

1 Inleiding

Op 15 september 2025 heeft het Ministerie van Defensie de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de MER-procedure voor de nieuwe kazerne voor het Korps Commando Troepen gepubliceerd. Via de website defensie.nl/kazernekct lag deze ter inzage tot en met 24 oktober 2025.

Ingediende reacties

In totaal zijn van 17*) verschillende indieners reacties binnengekomen. Het ministerie van Defensie bedankt de indieners voor de geleverde inbreng en het meedenken in het project.

Uit veel reacties blijkt dat veel gestelde vragen te detaillistisch zijn voor het NRD, maar wel later in het MilieuEffectRapport (MER) worden besproken. De NRD geeft aan wat er in het MER wordt onderzocht en bakent de onderwerpen en de reikwijdte af. Zo worden in NRD onder meer genoemd welke milieuaspecten relevant zijn.

Ook kwam regelmatig de vraag naar voren aan welk beleid wordt getoetst. Al het relevante beleid is onderdeel van de toetsing, zowel beleid op gemeentelijk (bijv Roosendaalse Omgevingsvisie), provinciaal (NatuurNetwerkBrabant) als landelijk (bijv NatuurNetwerkNederland) niveau.

Geluid, verkeer, water en licht kwamen ook regelmatig als onderwerp in de zienswijzen langs. En niet in de laatste plaats de vraag of grensoverschrijdende effecten meegenomen worden.

Hoe vind ik mijn ingediende reactie terug?

Iedereen die een reactie heeft ingediend, ontvangt per e-mail een bericht waarin wordt aangeven waar in de Nota van Reactie de antwoorden op de reactie zijn te vinden.

Elke ingediende reactie is samengevat in een aantal vragen. Een enkele reactie kan dus meerdere vragen bevatten. Deze vragen zijn in de Nota van Reactie voorzien van een nummer. Deze nummers zijn in het persoonlijke bericht aangegeven. Met deze vraagnummers kunnen in de Nota van Reactie de bijbehorende antwoorden worden gelezen.

*)In de tweede nieuwsbrief van het project is het aantal van 25 genoemd. Na het verwerken bleken 8 reacties betrekking te hebben op de informatie bijeenkomst in Essen (B) en geen relatie met het NRD te hebben.

2 Beantwoording reacties

Opbouw cf. NRD	NR	Hoofdthema	Samengevatte vraag	Antwoord
Locatiekeuze	1	locatie	Indiener geeft aan dat de Wilhelmina kazerne in Ossendrecht leeg staat.	In het kader van het locatieonderzoek zijn verschillende locaties in de regio Roosendaal en Rucphen onderzocht op geschiktheid voor de huisvesting van het KCT. Daarbij zijn zowel operationele eisen als randvoorwaarden op het gebied van ruimtebeslag, bereikbaarheid, milieuruimte en beleidskaders betrokken. Uit deze integrale afweging is gebleken dat niet iedere bestaande defensielocatie of kazerne voldoende ruimte en ontwikkelmogelijkheden biedt om te voldoen aan de actuele en toekomstige behoefte van het KCT. De beoogde ontwikkeling vraagt om een terrein van substantiële omvang (circa 80 hectare), met ruimte voor circa 80.000 m² bvo aan gebouwen, bijbehorende oefen- en trainingsfaciliteiten, parkeervoorzieningen en logistieke functies, met bovendien uitbreidingsmogelijkheden richting de toekomst. Daarnaast is het van belang dat de locatie toekomstbestendig is, goed ontsloten kan worden en past binnen de geldende ruimtelijke en milieukaders. Gelet op deze eisen is geconcludeerd dat de Koninklijke Wilhelminakazerne geen reëel alternatief vormt, zowel vanwege beperkingen in beschikbare (milieu)ruimte als vanwege de beperkte fysieke en functionele ontwikkelruimte voor een efficiënte en toekomstbestendige bedrijfsvoering.
Locatiekeuze	2	tekstuele opmerking	Indiener geeft tekstuele opmerking: blz 2 - reden keuze locatie Antwerpseweg: het gaat niet om de doelen maar	De NRD heeft tot doel de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER af te bakenen. Het document bepaalt welke alternatieven en milieuthema's in het

			om de score op de diverse thema's.	MER worden onderzocht, maar werkt deze nog niet inhoudelijk uit. De NRD is daarmee geen uitputtend document. Het betreffende onderwerp wordt inhoudelijk en volledig meegenomen in het MER; aanpassing van de NRD is daarom niet nodig.
Meekoppelkans	3	tekstuele opmerking	Indiener geeft tekstuele opmerking: blz 8 laatste alinea: tekstvoorstel over meekoppelkansen inrichting ecologische verbindingszone en treffen beekherstelmaatregelen.	De NRD beschrijft de onderwerpen die in het MER nader worden onderzocht en is niet bedoeld als volledige inhoudelijke uitwerking. Op pagina 10 van de NRD wordt ingegaan op meekoppelkansen binnen het MER. Deze worden in het MER verder onderzocht en gewogen. De NRD wordt op dit punt niet aangepast.
Grensoverschrijdend effect	4	opnemen hoe omgaan met grensoverstijgende milieueffecten	Indiener geeft een suggestie om in hoofdstuk 3 en 6 aan te geven hoe inhoud te geven aan betrekken van België bij grens overstijgende effecten.	De constatering is juist dat eventuele grensoverschrijdende effecten niet slechts worden toegelicht, maar, indien relevant, ook daadwerkelijk worden onderzocht. Conform het Verdrag van Espoo wordt in het MER uiteengezet op welke wijze mogelijke internationale milieueffecten, waaronder effecten in België en in het bijzonder de gemeente Essen, worden beoordeeld. Daarbij wordt toegelicht hoe deze effecten worden onderzocht en hoe de bevoegde Belgische autoriteiten worden geïnformeerd en geconsulteerd.
Beoordelingskader	5	Beoordelingscriteria in par 5.2 concreter maken	Indiener vindt beoordelingscriteria voor milieuaspect water te abstract en geeft een voorstel ter verbetering en bij methode voor milieuaspect ontbreekt kwalitatieve beschouwing.	In het MER worden de beoordelingscriteria voor het milieuaspect 'water' nader uitgewerkt en geconcretiseerd. Daarbij wordt zowel kwalitatief als – waar nodig – kwantitatief onderzocht wat de effecten zijn op grond- en oppervlaktewater, infiltratiecapaciteit en hydrologie van het beekdal. De beoordeling vindt plaats aan de hand van geldend beleid en de uitgangspunten van 'water en bodem sturend', zoals gehanteerd door onder meer Waterschap Brabantse Delta. Daarmee worden de effecten niet alleen toegelicht, maar

				daadwerkelijk onderzocht en onderbouwd in het MER.
Beoordelingskader	6	in par 5.3. is het milieuaspect water en klimaatadaptatie onvolledig	Indiener vindt dat vwb milieuaspect water getoetst moet worden aan handelingsperspectief water en bodemsturend van het waterschap Brabantse Delta en waterverordening. Verder vindt indiener dat bij klimaat adaptatie getoetst moet worden aan landelijke maatlat groene klimaat adaptieve gebouwde omgeving.	De NRD beschrijft de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER op hoofdlijnen. De door de indiener genoemde beleidskaders vallen binnen het reeds opgenomen thema water en klimaatadaptatie. In het MER wordt dit nader geconcretiseerd en worden de effecten op de waterhuishouding, waaronder infiltratiecapaciteit en hydrologie van het beekdal, kwalitatief en – waar relevant – kwantitatief onderzocht en beoordeeld aan de hand van de geldende beleidskaders.
Proces	7	Te laat geïnformeerd over NRD en mogelijkheden indienen zienswijze.	Indiener vindt dat Belgische buren op 13 okt 2025 te laat zijn geïnformeerd en hebben daarmee niet dezelfde kansen als Nederlandse buren. Daarmee schending gelijkheidsbeginsel in vergelijking met Nederlanders.	In de communicatie zijn veel verschillende groepen (waaronder ook onze Belgische buren) in april 2024 geïnformeerd over de plannen voor de voorgenomen locatie van de nieuwe kazerne. Bewoners en bedrijven rondom het beoogde terrein zijn allen persoonlijk geïnformeerd. Grotere groepen zoals de inwoners van Roosendaal, Nispen, en ook gemeente Essen zijn via media of overheidsorganen (Gewest Vlaanderen) geïnformeerd. Dit heeft ertoe geleid dat de inloopavond in het dorpshuis Nisipa in Nispen in 2024 door verschillende Essenaren is bezocht. Het gemeentebestuur van Essen is daarnaast op verschillende momenten geïnformeerd over de plannen, in 2024 en in maart 2025. Toen het gemeentebestuur van Essen later in 2025 aangaf dat er nog veel vragen bij Essenaren leven over de komst van de nieuwe kazerne, heeft Defensie een extra informatiemoment in Essen georganiseerd. Op deze goed bezochte avond is door Defensie toegezegd dat zij bij toekomstige informatiemomenten de Essenaren en het gemeentebestuur vroegtijdig zal informeren. Belangstellenden konden zich verder aanmelden voor een Nieuwsbrief waarin Defensie met enige regelmaat bericht over de

				stand van zaken rond de nieuwe kazerne.
Milieuonderzoek - Verkeer	8	Mobiliteits-onderzoek	Indiener vindt dat de uitgangspunten voor het mobiliteitsonderzoek onjuist zijn omdat ze alleen op Nederlands grondgebied zijn onderzocht. De indiener veronderstelt dat het verkeer richting de kazerne alleen vanuit het noorden komt.	Het mobiliteitsonderzoek richt zich op het relevante functionele studiegebied en niet strikt op landsgrenzen. De verkeersverdeling is gebaseerd op herkomst-bestemmingsrelaties en omvat verkeer uit meerdere richtingen. Aannames over verkeersherkomst en -verdeling worden in het MER onderbouwd en transparant gemaakt, ook waar dat internationaal verkeer betreft.
Milieuonderzoek - Verkeer	9	Toegangs-poorten	Indiener leest dat de toegangspoort aan de Heijbeeksestraat alleen dient als calamiteitenpoort en wil hiervoor harde garanties. En vindt bovendien dat de Heijbeeksestraat hiervoor opnieuw ingericht moet worden.	De NRD heeft tot doel de reikwijdte en het detailniveau van het MER vast te leggen. In het MER worden de varianten voor de ontsluiting, waaronder een ontsluiting via de Heijbeeksestraat, nader onderzocht en beoordeeld op effecten voor verkeer, leefomgeving en veiligheid. In de NRD worden daarom nog geen definitieve keuzes vastgelegd en kunnen geen harde garanties worden gegeven over de uiteindelijke inrichting of het gebruik van een toegangspoort. De vraag of en op welke wijze de Heijbeeksestraat moet worden ingericht, maakt onderdeel uit van de nadere uitwerking en effectbeoordeling in het MER. Aanpassing van de NRD is daarom niet aan de orde.
Milieuonderzoek - Verkeer	10	Molenbeek en haar beekvallei	Indiener wil dat er geen negatieve impact ontstaat voor de beekvallei van de Molenbeek als bij uitbreiding extra verharding voor parkeren nodig is.	De mogelijke noodzaak van extra verharding, bijvoorbeeld voor parkeren bij uitbreiding, en de effecten daarvan op de beekvallei van de Molenbeek worden in het MER onderzocht. Dit betreft onder meer de invloed op waterhuishouding, infiltratie en afstroming, maar ook op ruimtelijke kwaliteit en landschap. De effecten van verharding op neerslag, droogte en hydrologie worden in samenhang beoordeeld binnen het thema water. Daarbij wordt in samenwerking met Waterschap Brabantse Delta gekeken naar passende maatregelen, waaronder de beoogde kwalitatieve versterking van het oude beekdal (Kleine Aa). Het

				betreft daarmee een expliciet onderdeel van het milieueffectonderzoek.
Locatiekeuze	11	Greenfield ontwikkeling	Indiener constateert dat Nederland in zijn ruimtelijk beleid nadruk legt op hergebruik, waarom dan toch grootschalige greenfield ontwikkeling?	In het uitgevoerde locatieonderzoek, zoals beschreven in hoofdstuk 2.3 van de NRD, zijn verschillende locaties in de regio beoordeeld. Daarbij is vastgesteld dat de knelpunten op de bestaande defensielocaties niet kunnen worden opgelost binnen de beschikbare ruimte en randvoorwaarden, mede gelet op de toekomstige uitbreidingsbehoefte van het KCT. Om die reden is gekozen voor een nieuwe locatie. Bij de verdere planuitwerking wordt de ontwikkeling getoetst aan de geldende wettelijke eisen en beleidskaders op het gebied van milieu, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.
Overig	12	Compensatie voor onder meer Belgische inwoners bij geplande verhardingen	Indiener vraagt of er compensaties zijn voor de verhardingen/bebouwingen (in lijn met vragen 10 en 11) of Belgische inwoners daar ook iets aan hebben?	De NRD beschrijft welke milieuaspecten in het MER worden onderzocht en welke deskundigheid daarbij wordt betrokken, maar bevat nog geen inhoudelijke beoordeling van effecten of compensatiemaatregelen. De vraag naar concrete compensatie voor verharding en bebouwing loopt vooruit op def MER, waarin de effecten op natuur en landschap daadwerkelijk worden onderzocht en beoordeeld. Voor het milieueffectonderzoek worden erkende specialisten betrokken en wordt afgestemd met deskundigen van gemeente, provincie en waterschap. Middels participatie wordt bovendien de gebiedskennis van lokale natuurorganisaties gebruikt. Indien uit het MER blijkt dat natuurwaarden worden aangetast, worden mitigerende en – waar nodig – compenserende maatregelen uitgewerkt en onderbouwd. Eventuele natuurversterkende maatregelen in het gebied worden integraal meegewogen; deze zijn niet locatiegebonden aan één gemeente,

				maar hebben betrekking op het gehele beïnvloedingsgebied.
Milieuonderzoek - Stikstof	13	Stikstof	Indiener vraagt of de Nederlandse Wet Stikstofreductie van toepassing is op het project? Verder vraagt indiener of er, conform het gelijkheidsbeginsel en de grote impact op de Nederlandse en Vlaamse landbouwsector, ook Defensie aan dezelfde regelgeving moet voldoen?	De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) bevat landelijke doelstellingen voor stikstofreductie en natuurverbetering en richt zich niet rechtstreeks tot individuele projecten. Voor individuele projecten, zoals de ontwikkeling van de kazerne, geldt het toetsingskader van de Omgevingswet. Daarbij wordt beoordeeld wat de gevolgen zijn voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden en of sprake is van een vergunningplichtige Natura 2000-activiteit. Defensie dient hierbij aan dezelfde wettelijke regels te voldoen als andere initiatiefnemers.
Milieuonderzoek - Geluid	14	Geluid	Indiener maakt zich ongerust over geluidsoverlast door schieten, 12 dagen helikopterbewegingen en vraagt welke milderende maatregelen worden genomen om geluidsoverlast voor omwonenden maximaal te beperken.	Geluid is in de NRD en het MER een afzonderlijk en zwaarwegend milieuthema. In het MER wordt de geluidbelasting kwantitatief onderzocht voor zowel de aanleg- als de gebruiksfase, inclusief schietgeluid, verkeersgeluid en incidentele activiteiten zoals helikopterbewegingen. Daarbij wordt uitgegaan van maximaal 12 etmalen per jaar met helikopteractiviteiten als bijzondere activiteit. In het MER worden mitigerende maatregelen onderzocht om geluidsoverlast voor omwonenden zoveel mogelijk te beperken. Dit betreft onder meer inpandige schietfaciliteiten, situering van geluidsintensieve functies op afstand van woningen, landschappelijke inpassing met groene buffers, bouwkundige en technische geluidreducerende maatregelen en het beperken en bundelen van incidentele activiteiten binnen vastgestelde kaders. De geluidbelasting wordt inzichtelijk gemaakt op de gevels van woningen, cumulatief beoordeeld en getoetst aan de geldende wettelijke normen.

Milieuonderzoek - Geluid	15	Geluid	Indiener vraagt hoe omwonenden worden geïnformeerd over geplande geluidsoverlast en vraagt een plan van aanpak voor uitzonderlijke overlast en het meenemen van Belgische omwonenden in de communicatie.	Het MER brengt de aard en omvang van mogelijke geluidseffecten in beeld en beoordeelt deze milieukundig. Daarbij wordt inzicht gegeven in de geluidbelasting en de mogelijke toename van geluid ten opzichte van de referentiesituatie. De wijze waarop omwonenden vooraf worden geïnformeerd over specifieke activiteiten en hoe wordt omgegaan met uitzonderlijke situaties, maakt onderdeel uit van de verdere projectuitwerking en het omgevingsmanagement in de plan- en gebruiksfase. Uitgangspunt is dat omwonenden tijdig en duidelijk worden geïnformeerd over activiteiten die tot merkbare 'overlast' kunnen leiden, zoals bijzondere oefeningen. Daarbij worden ook Belgische omwonenden betrokken. Deze werkwijze sluit aan bij de huidige praktijk rond de Engelbrecht van Nassaukazerne en de oefenterreinen op de Rucphense Heide.
Milieuonderzoek - Geluid	16	Geluid in het MER	Indiener geeft aan dat bij geluidsoverlast uitgegaan moet worden van gecombineerde geluidsoverlast in de regio, dus naast de nieuwe kazerne ook uitbreiding Aviolanda Woensdrecht en afbakening laagvliegzones.	In de NRD en het MER is opgenomen dat geluid niet geïsoleerd wordt beoordeeld, maar dat ook cumulatieve geluidbelasting wordt beschouwd. In het MER wordt inzicht gegeven in de gecumuleerde geluidbelasting van relevante bronnen, waarbij expliciet aandacht is voor samenloop van verschillende activiteiten en bestaande of vastgestelde autonome ontwikkelingen.
Milieuonderzoek - Geluid	17	Geluid	Indiener vraagt zich af wat de impact is van de geluidsoverlast van de kazerne op naburige Natura 2000 gebieden en geeft aan dat deze niet mag genegeerd worden.	In de NRD en het MER is vastgelegd dat effecten op Natura 2000-gebieden integraal worden onderzocht. Naast stikstof, ruimtebeslag en hydrologie wordt ook verstoring door geluid betrokken bij de ecologische beoordeling, voor zover dit relevant kan zijn voor beschermde soorten en instandhoudingsdoelen. Daarbij wordt gekeken naar zowel structurele als incidentele geluidsbronnen, zoals schietactiviteiten en bijzondere

				oefeningen, en naar effecten in zowel de aanleg- als de gebruiksfase.
Locatiekeuze	18	Potentieel doelwit	Indiener vraagt zich af welke veiligheidsmaatregelen er voor de omgeving genomen worden omdat de kazerne een potentieel doelwit vormt.	Militaire kazernes, luchthavens en marinehavens zijn veiligheidsgevoelige objecten, net als andere vormen van vitale infrastructuur. De beveiliging van het terrein en de directe omgeving vindt plaats conform de geldende defensierichtlijnen en landelijke veiligheidskaders. Daarnaast bestaan er landelijke systemen en procedures om potentiële dreigingen tijdig te signaleren en waar nodig passende maatregelen te treffen. Over specifieke beveiligingsmaatregelen worden om veiligheidsredenen geen nadere uitspraken gedaan.
Milieuonderzoek - Veiligheid	19	Munitie	Indiener wil harde garanties dat de geplande munitiebunkers alleen voor kleine handvuurwapens wordt gebruikt en niet voor artillerie en (vliegtuig)bommen.	De vraag over het type munitie heeft betrekking op operationele keuzes van Defensie en valt buiten de reikwijdte van de NRD en het MER. In het planvoornemen wordt uitgegaan van opslag van klein kaliber munitie ten behoeve van handvuurwapens van het KCT. Zwaardere munitie, zoals artilleriegranaten of (vliegtuig)bommen, past niet binnen het operationele profiel van deze locatie. Voor de opslag van munitie gelden wettelijke veiligheidsvoorschriften. Indien sprake zou zijn van zwaardere munitie, zou dit leiden tot een aanzienlijk grotere veiligheidscirkel rondom de opslag, wat ruimtelijk en functioneel niet verenigbaar is met de beoogde inrichting en het dagelijks gebruik van het terrein.
Locatiekeuze	20	Locatiekeuze	Indiener vindt het alternatieven onderzoek gebrekkig en onzorgvuldig voorbereid. Het aspect historische binding zou niet relevant zijn. Verder hadden meer zoekgebieden (ook elders in Nederland) betrokken kunnen worden in de locatiekeuze. Wel wordt	Het project voor een nieuwe kazerne voor het Korps Commandotroepen was reeds in voorbereiding en kende een Bestuurlijk Akkoord met de gemeenten Roosendaal en Rucphen en de provincie Noord-Brabant. In dat akkoord is een meekoppelkans met het waterschap beschreven. Om die reden is dit project niet als afzonderlijk onderdeel in het NPRD opgenomen.

			erkend dat afstand tot oefengebied Rucphense heide een belangrijk argument is, maar zou afgewogen moeten worden met andere argumenten, en andere oefengebieden. Ook is indiener van mening dat het onzorgvuldig is dat de nieuwe locatie niet onderdeel is van het NPRD (in strijd met art 3:2 en 3:46 Awb.	In het locatieonderzoek is een zorgvuldige afweging gemaakt van potentiële gebieden binnen de regio, mede gelet op operationele vereisten zoals de nabijheid van het oefengebied Rucphense Heide en de gewenste spreiding van gelijksoortige eenheden over Nederland. Binnen het onderzochte gebied zijn locaties op basis van objectieve criteria beoordeeld. Daaruit is de locatie ter hoogte van de Antwerpseweg als voorkeurslocatie naar voren gekomen.
Alternatieven-studie	22	Indelings-varianten	In de NRD is een klein aantal alternatieven en varianten opgenomen, eigenlijk alleen ontsluitingsvarianten. Indiener verzoekt ook inrichtingsvarianten op te nemen.	In het MER wordt onderzoek gedaan naar de voorkeurslocatie ter hoogte van de Antwerpseweg in Roosendaal. Binnen deze locatie worden uitvoeringsvarianten onderzocht, waarbij zowel fysieke als programmatische varianten worden beschouwd. De fysieke variatie ziet op de wijze van ontsluiting van het plangebied, waarbij de keuze voor een westelijke of zuidelijke ontsluiting gevolgen heeft voor de interne indeling van het terrein. Bij een westelijke ontsluiting ligt het zwaartepunt van kantoren, logistiek en voorzieningen in het bovenste deel van de projectlocatie. Bij een zuidelijke ontsluiting verschuift dit zwaartepunt naar het onderste deel van het plangebied. Daarmee worden feitelijk ook inrichtingsvarianten onderzocht, aangezien de ontsluitingskeuze direct doorwerkt in de ruimtelijke opzet en functionele indeling van het terrein.
Ruimtegebruik	23	Ruimte-gebruik	Indiener verzoekt om de bedrijfswoning en bedrijfsloods en 4 ha landbouwgrond uit het plan te halen. Onderbouwing is dat indiener vindt dat een te grote claim op hun gronden (95ha geclaimd vs 50 ha benodigd) wordt gelegd en dat het daarmee	De in de NRD genoemde ruimtebehoefte van 50 hectare is onjuist en wordt gecorrigeerd. De ontwikkeling wordt voorzien binnen een plangebied van circa 90 hectare. Deze circa 90 hectare omvat niet alleen het terrein waarop de kazerne wordt gerealiseerd, maar ook gronden die hun huidige functie als bos of natuur behouden (waaronder percelen van Staatsbosbeheer), de

			een disproportionele beperking vormt van het eigendomsrecht en in strijd is met het van het Unierechtelijk subsidiariteitsbeginsel afgeleid noodzakelijkheidsbeginsel waardoor sprake is van een ongeoorloofde schending van het eigendomsrecht van artikel 1 van het eerste Protocol bij het EVRM.	benodigde ontsluitingsweg en ruimte voor groen, water, veiligheidsafstanden en landschappelijke inpassing. Het feitelijke bebouwde en verharde oppervlak van de kazerne beslaat daarmee een aanzienlijk kleiner deel van het totale plangebied. In het MER wordt de begrenzing van het plangebied en de benodigde oppervlakte nader onderbouwd, inclusief de ruimtelijke en functionele noodzaak daarvan. Daarbij worden de effecten op bestaande functies en eigendomsposities zorgvuldig in beeld gebracht en afgewogen in het licht van het publieke belang van het project.
Ruimtegebruik	24	Ruimte-gebruik	Indiener verzoekt om de bedrijfsgebouwen en 19 ha landbouwgrond uit het plan te halen. Onderbouwing is dat Indiener vindt dat een te grote claim op hun gronden (95ha geclaimd vs 50 ha benodigd) wordt gelegd en vormt daarmee een te grote inbreuk op de omgeving.	De in de NRD genoemde ruimtebehoefte van 50 hectare wordt gecorrigeerd; de ontwikkeling wordt voorzien binnen een plangebied van circa 90 hectare. Deze oppervlakte omvat niet uitsluitend gebouwen en verhardingen, maar ook bestaande bos- en natuurpercelen die ongewijzigd blijven, de toegangsweg en ruimte voor groen, water, veiligheidszones en een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. Het daadwerkelijk bebouwde deel van de kazerne beslaat daarmee een beperkter oppervlak dan de totale planbegrenzing. In het MER wordt de ruimtelijke begrenzing nader onderbouwd en worden inrichtingsvarianten onderzocht. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt welke consequenties dit heeft voor bestaande bebouwing en gronden en op welke wijze effecten zoveel mogelijk worden beperkt en zorgvuldig worden afgewogen.

Locatiekeuze	25	Locatiekeuze	Indiener is van mening dat gemeente Essen en haar inwoners voor een voldongen feit is geplaatst met de locatiekeuze.	De keuze voor de voorkeurslocatie is niet op zichzelf staand tot stand gekomen, maar volgt uit een locatieonderzoek waarin meerdere potentiële locaties in de regio zijn beoordeeld aan de hand van operationele, ruimtelijke en milieukundige criteria. Daarbij is bestuurlijk afgestemd met de gemeenten Roosendaal en Rucphen en de provincie Noord-Brabant. In april 2024 is het voornemen om ter hoogte van de N262 (Antwerpseweg) een nieuwe kazerne te realiseren openbaar gemaakt. In dat kader is contact opgenomen met het Departement Omgeving van Vlaanderen, dat de verdere verspreiding richting Vlaamse grensgemeenten en relevante instanties heeft verzorgd. Op 31 mei 2024 is een schriftelijke reactie van de gemeente Essen ontvangen. Daarnaast zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd waarbij ook inwoners uit Essen aanwezig waren. Van een voldongen feit was daarmee geen sprake; de verdere uitwerking vindt plaats in een procedure met formele inspraakmomenten, waaronder de NRD en het MER.
Milieuonderzoek - Geluid	26	Geluid	Indiener vraagt of zich af of bij het geluidsonderzoek het geluid van laagvliegende helikopters wordt meegenomen. Mede in het kader van het nieuwe laagvliegzones voor oefenende helikopters.	In het MER wordt geluid onderzocht op basis van de activiteiten die direct samenhangen met de ontwikkeling en het gebruik van de kazerne. Daarbij worden ook incidentele en bijzondere activiteiten betrokken, zoals helikopterbewegingen die plaatsvinden in relatie tot de kazerne, voor zover deze planologisch aan het project zijn verbonden. Het geluid van deze activiteiten wordt meegenomen in de beoordeling van de geluidbelasting en de mogelijke effecten op de omgeving. Laagvliegzones voor helikopters maken onderdeel uit van een afzonderlijk beleids- en besluitvormingstraject op nationaal

				niveau. Het geluid dat samenhangt met het gebruik van deze laagvliegzones wordt in beginsel binnen dat eigen kader beoordeeld. In het MER wordt wel transparant gemaakt welke aannames zijn gehanteerd en welke geluidsbronnen wel en niet tot het project behoren, zodat duidelijk is hoe het geluidsonderzoek is afgebakend en hoe de resultaten moeten worden geïnterpreteerd.
Locatiekeuze	27	Locatiekeuze	Bij de locatiekeuze meent de indiener dat argumenten worden gebruikt om de kazerne 'net niet bij de Belgische grens' te positioneren.	Middels het locatieonderzoek zijn verschillende locaties afgewogen. Bij het zoeken naar een geschikte locatie hebben vele factoren een rol gespeeld waaronder bijvoorbeeld het aantal betrokken grondeigenaren, maar ook zaken als de (loop)afstand tot het bestaande (te handhaven) oefenterrein Rucphense Heide. Een criterium zoals de afstand tot de landsgrens heeft geen rol gespeeld. Het *Verdiepend locatieonderzoek KCT (2023)* geeft de uitkomst van de afweging tussen meerdere onderzochte locaties weer, waarbij de Antwerpseweg als voorlopige beste locatie naar voren komt. Dit rapport is te vinden op de website www.defensie.nl/kazernekct.
Locatiekeuze	28	Locatiekeuze	Indiener is van mening dat het onderzoeksveld van het MER breed gehouden moet worden en de alternatieve locaties uit het locatieonderzoek meegenomen moeten worden.	In het advies van de Commissie m.e.r. is aangegeven dat de locatiekeuze voor de KCT-kazerne aan de Antwerpseweg is gebaseerd op een eerder uitgevoerd locatieonderzoek en dat deze keuze in het MER nader moet worden onderbouwd, met specifieke aandacht voor de wijze waarop het milieubelang is meegewogen. Het MER zal daarom inzichtelijk maken hoe de locatieafweging tot stand is gekomen en op welke wijze milieukundige criteria daarin zijn betrokken. Het MER richt zich vervolgens op varianten en scenario's binnen de gekozen locatie. Alternatieve locaties worden niet opnieuw onderzocht, omdat hierover reeds een integrale

				afweging heeft plaatsgevonden in het locatieonderzoek. Het MER sluit daarmee aan bij het advies van de Commissie m.e.r., door de gemaakte keuze transparant te onderbouwen en het milieubelang expliciet inzichtelijk te maken.
Locatiekeuze	29	Summiere behandeling van agrarische en particuliere belangen	Indiener vindt dat gevolgen voor agrarische gronden niet voldoende zijn uitgewerkt (4 onderwerpen). Dit is in strijd met de systematiek van hfdst 15 van de Omgevingswet (bescherming tegen onevenredige schade) en strijdig met zorgvuldigheidsbeginsel (art 3.2 Awb).	De NRD heeft tot doel de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek vast te stellen. De inhoudelijke beoordeling van gevolgen voor agrarische gronden vindt plaats in het MER. Daarin worden de effecten op agrarisch gebruik, bedrijfsvoering en samenhangende belangen onderzocht en beschreven, zodat deze navolgbaar kunnen worden meegewogen in de besluitvorming. In het verdere besluitvormingstraject, waaronder het projectbesluit, worden de relevante wettelijke kaders, zoals hoofdstuk 15 van de Omgevingswet en het zorgvuldigheidsbeginsel van artikel 3:2 Awb, betrokken. Eventuele nadelige gevolgen voor agrarische gronden worden daarbij inzichtelijk gemaakt en afgewogen.
Proces	30	Participatie	Indiener vindt dat participatie en belangenafweging slechts formeel is ingevuld. De NRD geeft geen inzicht in de daadwerkelijke invloed van belanghebbenden op de locatiekeuze of onderzoeksopzet, en ook niet hoe de zienswijzen worden gewogen.	De NRD heeft niet tot doel om besluitvorming of belangenafwegingen vast te leggen, maar om de reikwijdte en diepgang van het milieueffectonderzoek te bepalen. Participatie in deze fase is gericht op het naar voren brengen van aandachtspunten en kennis uit de omgeving, die worden vertaald naar onderzoeksvragen en beoordelingscriteria in het MER. De wijze waarop zienswijzen worden betrokken bij de verdere uitwerking wordt inzichtelijk gemaakt in het MER en in de motivering van het projectbesluit. Belanghebbenden kunnen in verschillende fasen van de procedure hun zienswijze naar voren brengen, waarna gemotiveerd wordt aangegeven hoe daarmee is omgegaan.

Beoordelingskader	31	Milieueffecten	Indiener is van mening dat de milieueffecten en mitigerende maatregelen onvoldoende zijn uitgewerkt. de NRD blijft vaag over 'hoe geluid, verkeer, licht, stof en landschappelijke inpassing worden onderzocht', 'welke normen en criteria worden gehanteerd' en 'hoe cumulatieve effecten worden beoordeeld'.	De NRD beschrijft de reikwijdte en onderzoeksopzet van het MER en bevat daarom nog geen volledige uitwerking van milieueffecten en mitigerende maatregelen. In de NRD is per thema aangegeven wat wordt onderzocht en volgens welke beoordelingssystematiek. De nadere uitwerking, waaronder de toepassing van concrete normen en criteria, de beoordeling van cumulatieve effecten en de onderbouwing van effecten zoals geluid, verkeer en licht, vindt plaats in het MER. Daarmee wordt voorzien in de benodigde inhoudelijke verdieping voor de besluitvorming.
Proces	32	Zienswijze op nota van reactie uit 2024 (mbt onderwerpen die ook in de NRD staan)	Indiener is van mening dat de eerdere Nota van reactie onvoldoende, niet transparant en structureel doorverwijzend naar toekomstige onderzoeken zonder inhoudelijke onderbouwing is. Indiener vindt dat die op gespannen voet staat met het zorgvuldigheidsbeginsel en de motiveringsplicht (art 3:2 en 3:46 Awb) en de participatieverplichtingen uit de Omgevingswet.	Deze vraag heeft betrekking op de kennisgeving van het voornemen voor het Projectbesluit. De vraag valt inhoudelijk buiten de reikwijdte van de NRD en het MER. De NRD en het MER beschrijven het planvoornemen en de daarbij behorende milieueffecten op hoofdlijnen en geeft een beschrijving van het planvoornemen.
Grensoverschrijdend effect	33	Grensover-schrijdende effecten	Indiener vraagt om voor relevante thema's en beoordelingscriteria ook de grensoverschrijdende effecten in de beeld te brengen en de Indiener in de plan-MER-procedure te consulteren.	De grensoverschrijdende effecten worden expliciet betrokken bij het MER. In de NRD is vastgelegd dat het studiegebied per milieuthema kan verschillen en groter kan zijn dan het plangebied, zodat ook effecten buiten de plancontour – waaronder grensoverschrijdende effecten richting België – worden meegenomen waar deze relevant zijn (zoals voor natuur, stikstofdepositie, water en verkeer). Voor Natura 2000-gebieden in België (o.a. Kalmthoutse Heide) wordt in het MER beoordeeld of significante effecten kunnen optreden. Indien

				nodig maakt dit onderdeel uit van de passende beoordeling.
Locatiekeuze	34	Bijdrage aan het buitengebied	Indiener is van mening dat niet voorbijgegaan kan worden aan een toetsing of de ontwikkeling de benodigde positieve veranderingen kan verwezenlijken (aanname: op huidige en toekomstige natuurwaarden en bestaande visies voor het buitengebied van Roosendaal), als kader voor een mogelijke toekomstige aanpassing Omgevingsplan.	In de NRD is vastgelegd dat het MER niet uitsluitend ziet op het inzichtelijk maken van negatieve milieueffecten, maar ook expliciet ruimte biedt om kansen en positieve effecten van de ontwikkeling te beschrijven en mee te wegen. Het doel van de milieueffectrapportage is om het milieubelang volwaardig te betrekken bij de besluitvorming en daarbij zowel risico's als kansen inzichtelijk te maken. Daarnaast is in de NRD opgenomen dat bij de voorkeurslocatie sprake is van meekoppelkansen, waarbij de ontwikkeling van de kazerne kan bijdragen aan bredere gebiedsopgaven. Concreet wordt de meekoppelkans Waterrobuust dal Molenbeek benoemd, gericht op ecologische versterking, beekherstel, waterberging en het versterken van ecologische verbindingszones . Deze meekoppelkansen worden in het MER betrokken in de effectbeoordeling, inclusief de vraag in hoeverre zij kunnen bijdragen aan verbetering van natuur- en landschapswaarden, zonder afbreuk te doen aan de bedrijfsvoering van de kazerne. Het MER toetst de ontwikkeling bovendien aan relevante beleidskaders, waaronder gemeentelijk en provinciaal beleid voor natuur, landschap en ruimtelijke kwaliteit, en brengt in beeld hoe de ontwikkeling zich verhoudt tot bestaande en beoogde kwaliteiten van het buitengebied . Daarmee vormt het MER een inhoudelijk kader voor de afweging of en hoe de ontwikkeling kan bijdragen aan gewenste positieve veranderingen in de fysieke leefomgeving, en hoe deze afweging kan worden betrokken bij een eventuele aanpassing van het omgevingsplan.

Milieuonderzoek - Natuur	35	In NRD ook effecten op huidig beleid voor het voorziene plangebied	Indiener is van mening dat de NRD ook moet toetsen of de voorziene ontwikkeling (verstening) positieve effecten heeft op het gebied wat is beoogd voor NNN-natuurontwikkeling (o.a. natuuruitbreiding en extensieve recreatie).	In het MER worden niet alleen negatieve effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in beeld gebracht, maar ook mogelijke positieve effecten. De beoordeling beperkt zich daarmee niet tot aantasting of verlies, maar kijkt ook naar kansen voor versterking van natuurwaarden. Dit betreft onder meer natuurontwikkeling, verbetering van ecologische verbindingen en het benutten van meekoppelkansen, zoals beekherstel en landschappelijke inrichting. Bij de uitwerking van het MER wordt aandacht besteed aan de wijze waarop de inrichting van het kazerneterrein en de omliggende groenzones kan bijdragen aan de doelen voor NNN-natuurontwikkeling. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor extensieve recreatie, voor zover passend binnen de veiligheids- en gebruiksvoorwaarden van het terrein. Op deze manier wordt niet alleen getoetst of negatieve effecten worden voorkomen of beperkt, maar ook of en hoe de ontwikkeling kan bijdragen aan de beoogde kwaliteitsverbetering en natuurambities in het gebied.
Beleidskader	36	Gemeentelijke Omgevings-visie niet voldoende meegenomen in NRD	Indiener is van mening de NRD in hoofdstuk 2 voorbijgaat aan de huidige gemeentelijke omgevingsvisie op ontwikkelingen op en om het terrein en de beperkingen die daar mogelijk uit voortvloeien.	In het MER wordt met de ontwikkeling van de kazerne voor het KCT aansluiting gezocht bij de gemeentelijke Omgevingsvisie van Roosendaal en sluit aan bij de ambities die daarin worden beschreven. Het project vraagt om een zorgvuldige ruimtelijke inpassing in het landschap en de stadsrandzone, met aandacht voor ecologie, waterbeheer, klimaatadaptatie en duurzame energie. De kazerne kan bijdragen aan werkgelegenheid, regionale samenwerking en het versterken van de economische positie van Roosendaal. Tegelijkertijd moet het project rekening houden met de doelen voor natuur, leefbaarheid en

				ruimtelijke kwaliteit, zoals beschreven in de visie. In het MER worden deze ambities overgenomen als uitgangspunten voor de ontwikkeling van de kazerne voor het KCT. Door hierop te sturen in de gebiedsontwikkeling en het benutten van meekoppelkansen, bijvoorbeeld ecologisch herstel van de Molenbeek en versterking van het Natuurnetwerk Brabant, draagt de ontwikkeling bij aan de brede ambities van Roosendaal voor een toekomstbestendige en verbonden stad.
Milieuonderzoek - Natuur	37	Periferie / groene bosrand	Indiener stelt dat de passage op pagina 9 van de NRD, waarin wordt aangegeven dat een groene bosrand het terrein zal omringen en zal bijdragen aan een natuurlijke buffer en een aangename, rustgevende omgeving, te stellig is geformuleerd. Volgens indiener is op basis van de gepresenteerde vlekkenkaart niet aannemelijk dat een dergelijke bosrand het terrein daadwerkelijk rondom kan omsluiten. Indiener acht het uitgangspunt van een omringende bosrand daarom voorbarig en mogelijk onrealistisch. Verzocht wordt dit niet als vaststaand kenmerk te presenteren, maar de haalbaarheid, ruimtelijke inpasbaarheid en daadwerkelijke werking van een groene rand expliciet en nader te onderzoeken in het MER.	Indiener stelt dat de passage op pagina 9 van de NRD over een omringende en afschermende groene bosrand te stellig is geformuleerd. Op basis van de vlekkenkaart acht indiener het onwaarschijnlijk dat het terrein daadwerkelijk volledig kan worden omringd door een dergelijke bosrand. Volgens indiener dient dit daarom niet als vaststaand kenmerk te worden gepresenteerd, maar nader te worden onderzocht. De betreffende passage in de NRD beschrijft een beoogd ruimtelijk uitgangspunt en geen definitieve conclusie. De vlekkenkaart is een globale en indicatieve weergave van de mogelijke inrichting en geen uitgewerkt ontwerp. In het MER wordt de ruimtelijke inpasbaarheid en de effectiviteit van een groene rand op onder meer landschap, natuur, geluid en ruimtelijke beleving nader onderzocht en beoordeeld.

Referentiesituatie	38	Referentie-situatie	Indiener is van mening dat bij de referentiesituatie zoals genoemd in par 4.2 specifiek benoemd moet worden dat deze in lijn met de Roosendaalse Omgevingsvisie, NNN-natuurontwikkeling gaat plaatsvinden.	In het MER wordt de referentiesituatie beschreven als de bestaande situatie aangevuld met vastgestelde en beleidsmatig verankerde autonome ontwikkelingen. Daarbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen die voortvloeien uit vastgesteld beleid, waaronder natuurontwikkeling binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) indien opgenomen in de Omgevingsvisie Roosendaal. Deze natuurontwikkeling wordt in dat geval meegenomen als onderdeel van de autonome ontwikkeling, voor zover deze voldoende concreet en beleidsmatig geborgd is.
Ruimtegebruik	39	Uitbreidings-ruimte	Indiener is van mening dat de juiste uitgangspunten gehanteerd moeten worden. 'Het toepassen van hoogbouw' zoals genoemd in het locatieonderzoek, ontbreekt in de NRD. Verder staat in het locatieonderzoek groei naar 120000m2 en is relevant gezien de oorspronkelijke behoefte en huidige omvang van het vlekkenplan (80.000m2 en 20% groei is 96000 m2). Daarnaast is het jaar 2040 als jaartal voor toekomstige groei niet reëel aangezien het 3 jaar na ingebruikname is, en is 2050 meer juist.	De NRD heeft als doel het vaststellen van de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek en bevat daarom geen uitgewerkte stedenbouwkundige of programmatische keuzes. De in het locatieonderzoek beschreven mogelijkheden, waaronder hoogbouw en toekomstige groei, zijn bedoeld als verkenning van ruimtelijke oplossingsrichtingen en bandbreedtes. In de NRD is uitgegaan van een initiële ontwikkeling van circa 80.000 m² met een realistische groeiruimte. De in het locatieonderzoek genoemde 120.000 m² betreft een langetermijnscenario en geen vaststaand uitgangspunt. Ook het gehanteerde jaartal voor toekomstige groei is bedoeld als reken- en beoordelingsjaar en niet als concrete realisatiedatum. In het MER wordt dit nader verduidelijkt en worden de gehanteerde uitgangspunten, aannames over groei en de consequenties daarvan voor het ruimtegebruik en de milieueffecten expliciet en samenhangend onderbouwd.
Milieuonderzoek - Licht	40	Lichtvervuiling	Indiener constateert dat in par 4.3 en 5.2 het onderwerp lichtvervuiling	Lichthinder was in het oorspronkelijke afwegingskader nog niet expliciet benoemd. Naar

			niet is benoemd en vindt dit een omissie.	aanleiding van de ingediende zienswijzen is lichthinder alsnog toegevoegd aan het beoordelingskader voor het MER. Daarmee mogelijke effecten van verlichting op natuur geborgd.
Milieuonderzoek - Water	41	Retentie-bekkens	Indiener constateert dat binnen het onderwerp 'Water' de retentiecapaciteit van de bodem en de plek en grootte van de retentiebekkens ontbreekt.	De effecten op water maken onderdeel uit van het MER. In de NRD is vastgelegd dat voor het thema Water zowel de gevolgen voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit als -kwantiteit worden onderzocht. Daarbij wordt aandacht besteed aan veranderingen in infiltratie, afstroming en waterberging als gevolg van de ontwikkeling. De nadere uitwerking, waaronder eventuele maatregelen voor waterberging, vindt plaats in het MER en de verdere planuitwerking. Hierbij wordt aangesloten bij de geldende beleidskaders en de afstemming met het waterschap.
Proces	42	Planning MER	Indiener is van mening dat het MER (inclusief het advies van de Commissie) vooraf aan het Project Ontwerp besluit ter inzage gelegd moet worden. Inclusief periode voor zienswijzen en opstellen Nota van Zienswijzen	Het MER wordt conform wettelijke procedure ter inzage gelegd met het concept project besluit. Hierin kan worden nagegaan of de in de Nota van Reactie op de NRD opgenomen aanpassingen zijn doorgevoerd.
Proces	43	Op- en aanmerkingen als additionele zienswijzen	Indiener heeft 15 op- en aanmerkingen die als additionele zienswijzen kunnen worden gezien. Elk van deze 15 op- en aanmerkingen zijn als zienswijze gepresenteerd, maar vragen wel om aandacht.	De indiener heeft vijftien op- en aanmerkingen ingebracht die als additionele zienswijzen kunnen worden beschouwd. Deze opmerkingen zijn inhoudelijk relevant en worden daarom afzonderlijk betrokken bij de verdere uitwerking van het MER. Hoewel deze punten niet allemaal leiden tot aanpassing van de NRD, worden zij gebruikt om de onderzoeksopzet te verfijnen, aandachtspunten expliciet mee te nemen in de deelonderzoeken en waar relevant, de effectbeoordeling of toelichting in het MER te verduidelijken.

Milieuonderzoek - Verkeer	44	Oostelijke ontsluiting	Indiener wil meer info over de gevoeligheidsanalyse voor de oostelijke ontsluiting en wat de reden kan zijn om dit onderdeel niet mee te nemen in het MER. Indiener is van mening dat dit onderdeel opgenomen dient te worden in het MER.	De oostelijke ontsluiting is in de NRD benoemd als gevoeligheidsanalyse, o.a. voor pendel naar het oefenterrein, maar expliciet niet als entree voor woon-werkverkeer. In het MER wordt deze analyse opgenomen of gemotiveerd waarom deze niet als volwaardig alternatief is uitgewerkt, zodat de consequenties inzichtelijk blijven voor de besluitvorming.
Milieuonderzoek - Licht	45	Beoordelings-kader	Indiener vindt in het afwegingskader op pag 20 bij het onderdeel natuur dat de criteria stikstofdepositie en lichtvervuiling ontbreken.	De oostelijke ontsluiting is in de NRD benoemd als gevoeligheidsanalyse, o.a. voor pendel naar het oefenterrein, maar expliciet niet als entree voor woon-werkverkeer. In het MER wordt deze analyse opgenomen of gemotiveerd waarom deze niet als volwaardig alternatief is uitgewerkt, zodat de consequenties inzichtelijk blijven voor de besluitvorming.
Milieuonderzoek - Geluid	46	Beoordelings-kader	Indiener vindt in het afwegingskader op pag 20 bij het onderdeel geluid dat ook de effecten op de natuur inzichtelijk gemaakt moeten worden.	In het MER wordt geluid niet alleen beoordeeld vanuit het perspectief van hinder voor omwonenden, maar ook in relatie tot mogelijke effecten op natuurwaarden. De invloed van geluid op beschermde soorten en natuurgebieden wordt betrokken bij de ecologische beoordeling, voor zover geluidverstoring relevant kan zijn voor het functioneren van habitats en het gedrag van gevoelige soorten.
Meekoppelkans	47	Beoordelings-kader	Indiener mist in de NRD een inrichtingsschets met bebouwing en verharding. En hoe daarin de meekoppelkansen voor ecologische verbindingszone, een robuuste beekdal en de inrichting NNB vorm worden gegeven. De inrichting kan effect hebben op de uitkomsten van het MER en de scoring van de genoemde criteria.	De NRD heeft tot doel de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek vast te stellen en bevat daarom geen uitgewerkte inrichtingsschets of definitief ontwerp. In de NRD is expliciet vastgelegd dat het MER geen vastomlijnde ruimtelijke uitwerking voorschrijft, maar de milieueffecten van het voornemen en varianten inzichtelijk maakt om bestuurlijke afwegingen te ondersteunen. Het ontbreken van een uitgewerkte inrichtingsschets in de NRD past binnen deze systematiek. In de NRD is wel aangegeven dat de inrichting van het terrein onderwerp

				is van onderzoek in het MER, onder meer door het beschouwen van varianten voor ontsluiting en door aandacht te besteden aan landschappelijke inpassing, groenstructuren en de omgang met natuurwaarden. Daarnaast is in de NRD expliciet opgenomen dat meekoppelkansen, waaronder de ontwikkeling van een ecologische verbindingszone langs de Molenbeek en het versterken van een robuust beekdal, worden betrokken bij de effectbeoordeling in het MER. In het MER wordt daarom nader uitgewerkt hoe verschillende inrichtingsprincipes en ruimtelijke keuzes doorwerken in de milieueffecten en in de beoordeling van de relevante criteria.
Beoordelings-kader	48	Beoordelings-kader	Indiener vindt dat bij het aspect natuur ook het Natuur Netwerk Nederland en specifiek de vertaling naar Natuur Netwerk Brabant meegenomen dient te worden.	Het aspect natuur omvat in het MER niet alleen Natura 2000 en soortenbescherming, maar ook het Natuur Netwerk Nederland en de provinciale uitwerking daarvan in het Natuurnetwerk Brabant. In de NRD is vastgelegd dat bij het thema natuur wordt gekeken naar effecten op beschermde natuurgebieden, waaronder het Natuurnetwerk Brabant, en naar de samenhang met omliggende natuurwaarden. Dit wordt in het MER verder uitgewerkt en beoordeeld in relatie tot het provinciale beleid en de specifieke kenmerken van het gebied.
Beleidskader	49	Samenhang met NPRD	Indiener geeft ter overweging om de effecten van het NPRD die sterk te maken hebben met de activiteiten van de commando's, in samenhang met de effecten van de nieuwe kazerne te beoordelen.	Indiener geeft in overweging om de effecten van het NPRD die samenhangen met de activiteiten van het KCT in samenhang met de nieuwe kazerne te beoordelen. Het MER richt zich op de milieueffecten die rechtstreeks voortvloeien uit de voorgenomen ontwikkeling en het gebruik van de nieuwe kazerne. Voor zover activiteiten of ontwikkelingen uit het NPRD concreet doorwerken in het gebruik of de belasting van de nieuwe kazerne, worden deze effecten meegenomen

				in de beoordeling. Een integrale beoordeling van het volledige NPRD maakt echter geen onderdeel uit van dit MER, aangezien dit een afzonderlijk beleidsprogramma betreft met een eigen afwegingskader.
Referentie-situatie	50	Referentie-situatie	Indiener is van mening dat er wel relevante autonome ontwikkelingen bekend zijn. Realisatie van de NNN en NNB spelen een rol en in de omgeving zijn een aantal delen in de transitie in de landbouw die uiterlijk 2027 gerealiseerd moeten worden.	Indiener stelt dat er wel degelijk relevante autonome ontwikkelingen bekend zijn, waaronder de verdere realisatie van het Natuur Netwerk Nederland en het Natuurnetwerk Brabant, en lopende transities in de landbouw die uiterlijk in 2027 gerealiseerd moeten worden. In de NRD is aangegeven dat de referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie en autonome ontwikkelingen, en dat in het MER nader wordt onderzocht of er relevante autonome ontwikkelingen zijn die van invloed kunnen zijn op de milieuthema's. De door indiener genoemde ontwikkelingen worden aangemerkt als mogelijke autonome ontwikkelingen. In het MER wordt beoordeeld in hoeverre deze ontwikkelingen voldoende concreet en zeker zijn om onderdeel uit te maken van de referentiesituatie. Waar dit het geval is, worden zij meegenomen bij de effectbeoordeling, zodat de milieueffecten van de voorgenomen ontwikkeling worden afgezet tegen een realistisch toekomstbeeld zonder het project.
Locatiekeuze	51	Totstand-koming voorkeurs-alternatief goed navolgbaar maken	Indiener geeft mee dat het trechteringsproces van het voorkeursalternatief wellicht helderder en beter navolgbaar toegelicht kan worden.	In het MER wordt inzicht gegeven in het trechteringsproces van alternatieven en varianten. Daarbij wordt toegelicht welke alternatieven zijn beschouwd, welke milieu- en andere relevante criteria zijn toegepast en hoe deze hebben geleid tot het voorkeursalternatief. Op deze manier wordt de totstandkoming van het voorkeursalternatief transparant en navolgbaar onderbouwd. Middels het locatieonderzoek zijn verschillende locaties afgewogen. Bij

				het zoeken naar een geschikte locatie hebben vele factoren een rol gespeeld waaronder bijvoorbeeld het aantal betrokken grondeigenaren, maar ook zaken als de (loop)afstand tot het bestaande (te handhaven) oefenterrein Rucphense Heide. Een criterium zoals de afstand tot de landsgrens heeft geen rol gespreeld. Het Verdiepend locatieonderzoek KCT (2023) geeft de uitkomst van de afweging tussen meerdere onderzochte locaties weer, waarbij de Antwerpseweg als voorlopige beste locatie naar voren komt. Dit rapport is te vinden op de website www.defensie.nl/kazernekct.
Meekoppelkans	52	Meekoppel-kansen	Indiener geeft mee dat goed is om mbt de meekoppelkans 'Waterrobuust dal Molenbeek' duidelijk te maken hoe dit verband houdt met het te nemen besluit.	In de NRD is opgenomen dat de meekoppelkans Waterrobuust dal Molenbeek onderdeel is van een bredere gebiedsopgave van Waterschap Brabantse Delta en samenhangt met beekherstel, waterberging en ecologische versterking in de omgeving van het plangebied. Deze meekoppelkans heeft geen zelfstandige besluitstatus, maar houdt direct verband met de wijze waarop het kazerneterrein en de aangrenzende gronden worden ingericht In het MER wordt onderzocht in hoeverre en onder welke voorwaarden deze meekoppelkans kan worden gecombineerd met de voorgenomen ontwikkeling en welke effecten dit heeft op water, natuur en ruimtelijke kwaliteit. De uitkomsten hiervan worden betrokken bij de belangenafweging die ten grondslag ligt aan het projectbesluit, maar vormen geen afzonderlijk besluitonderdeel.
Milieonderzoek - Ruimtelijke kwaliteit	53	Beoordelings-kader / Hinder	Indiener geeft aan dat hinder niet echt onder 'ruimtelijke kwaliteit' valt maar meer heeft te maken met 'gezonde woon-, werk- en leefomgeving'.	De indiener merkt terecht op dat hinder niet uitsluitend raakt aan ruimtelijke kwaliteit, maar ook aan aspecten van een gezonde woon-, werk- en leefomgeving. In het MER worden hinderaspecten zoals geluid, trillingen, luchtkwaliteit en verkeer echter als afzonderlijke

				milieuaspecten onderzocht en beoordeeld. De resultaten daarvan worden integraal gewogen, waarbij ook de invloed op het woon- en leefklimaat expliciet wordt betrokken. De plaatsing van hinder binnen het thema 'ruimtelijke kwaliteit' in de NRD doet daarom geen afbreuk aan de inhoudelijke beoordeling van gezondheid en leefomgeving; deze aspecten komen volwaardig en thematisch onderbouwd terug in het MER.
Milieuonderzoek - Natuur	54	Beoordelings-kader / natuur	Indiener geeft mee dat naast het effect op natuur ook verduidelijking van de onderzoeks- en beoordelingsmethodiek belangrijk is.	Naast het inzichtelijk maken van effecten op natuurwaarden is inderdaad ook de transparantie over de onderzoeks- en beoordelingsmethodiek van belang. In de NRD is een concept-beoordelingskader opgenomen waarin per milieuaspect, waaronder natuur, is aangegeven welke criteria worden gehanteerd en op welke wijze effecten worden beoordeeld. In het MER wordt deze methodiek verder uitgewerkt en geconcretiseerd, zodat duidelijk is hoe effecten op onder meer Natura 2000, Natuurnetwerk Brabant, soortenbescherming en biodiversiteit tot stand komen en hoe deze zijn gewogen.
Milieuonderzoek - Water	55	Waterberging	Indiener geeft aan dat een klein deel van het plangebied de aanduiding 'reservering waterberging' heeft. In het MER dient te worden onderzocht of activiteiten de waterberging niet belemmeren.	In het MER wordt het thema Water onderzocht, waaronder waterveiligheid, waterkwantiteit en waterberging. Daarbij wordt beoordeeld of de voorgenomen ontwikkeling verenigbaar is met de waterbergingsfunctie en of mitigerende maatregelen nodig zijn. De resultaten worden betrokken bij de verdere besluitvorming.
Milieuonderzoek - Water	56	Waterberging	Indiener geeft mee dat het plangebied ook in een attentiezone waterhuishouding ligt waardoor in het MER moet worden aangegeven hoe verdroging wordt tegengegaan.	De ligging van het plangebied in een attentiezone waterhuishouding wordt betrokken bij het thema Water in het MER. In het MER wordt onderzocht welke effecten de voorgenomen ontwikkeling kan hebben op de grondwaterstand en waterbalans, en in hoeverre risico's op verdroging kunnen optreden.

				Waar nodig worden mitigerende maatregelen beschreven om negatieve effecten op het watersysteem te voorkomen of te beperken. De resultaten van deze beoordeling worden betrokken bij de verdere besluitvorming.
Milieuonderzoek - Water	57	Waterkwaliteit	indiener geeft mee dat een Kader Richtlijn Waterlichaam grenst aan het plangebied waardoor in het MER onderzocht moet worden hoe de waterkwaliteit niet verslechtert met de militaire oefeningen.	In het MER wordt onderzocht of de voorgenomen activiteiten effecten kunnen hebben op de waterkwaliteit van het aangrenzende KRW-waterlichaam. Daarbij wordt beoordeeld of sprake kan zijn van verslechtering en welke maatregelen nodig zijn om dit te voorkomen, zodat wordt voldaan aan de Kaderrichtlijn Water.
Milieuonderzoek - Natuur	58	NNB	Indiener geeft mee dat het plangebied binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB) valt waardoor ook onderzoek naar ecologische waarden en grondwaterstanden wenselijk is.	Het plangebied ligt inderdaad (deels) binnen het Natuurnetwerk Brabant. In het MER wordt daarom expliciet aandacht besteed aan ecologische waarden en aan bodem- en grondwatercondities. De effecten van de voorgenomen ontwikkeling op natuurdoelen en hydrologie worden onderzocht in de afzonderlijke onderzoeken voor ecologie en water.
Milieuonderzoek - Natuur	59	Ecologische verbindings-zone	Indiener geeft aan dat er een ecologische verbindingszone (EVZ) aanwezig is in het plangebied. In het MER zou een onderbouwing moeten komen van de effecten van de voorgenomen functies en activiteiten op de EVZ.	In het MER wordt onderbouwd welke effecten de voorgenomen functies en activiteiten hebben op de EVZ, zowel in de aanleg- als in de gebruiksfase. Daarbij wordt gekeken naar mogelijke verstoring, ruimtebeslag en samenhang, maar ook naar kansen om de verbindingsfunctie te behouden of te versterken.
Milieuonderzoek - Natuur	60	Planten-soorten op rode lijst	Indiener wil graag dat bij het hydrologisch inrichten van het plangebied rekening gehouden wordt met plantensoorten die op de rode lijst voorkomen en net buiten het plangebied voorkomen.	Bij de inrichting van het plangebied wordt rekening gehouden met de ecologische context van het plangebied en de omgeving. In het MER wordt in het ecologisch- en het wateronderzoek aandacht besteed aan de relatie tussen waterhuishouding en natuur, waaronder mogelijke effecten op (Rode Lijst-)plantensoorten die net buiten het plangebied voorkomen, voor zover deze soorten beïnvloed kunnen worden door veranderingen in hydrologie.

Milieuonderzoek - Natuur	61	Vleermuizen	Indiener neemt aan dat bij onderzoek naar vleermuizen gekeken wordt naar zowel winter- als zomerverblijven.	Bij het onderzoek naar vleermuizen wordt in het MER gekeken naar zowel zomer- als winterverblijven, voor zover dit op basis van de ecologische kenmerken van het gebied en de voorgenomen ingreep relevant is. Het vleermuisonderzoek wordt uitgevoerd conform de geldende onderzoeksprotocollen en richt zich niet alleen op vaste verblijfplaatsen, maar ook op foerageergebieden en vliegroutes. Hiermee wordt geborgd dat de effecten op vleermuizen volledig en zorgvuldig in beeld worden gebracht.
Milieuonderzoek - Verkeer	62	Oostelijke ontsluiting	Indiener vindt de oostelijke ontsluiting richting Rucphense Bossen niet handig i.v.m. veiligheid en i.v.m. passeren terrein van Natuurmonumenten en suggereert aanpassing wegen of een andere route kiezen	De oostelijke ontsluiting is in de NRD opgenomen als mogelijke gevoeligheidsanalyse en maakt geen vast onderdeel uit van het voorkeursontwerp. In het MER wordt beoordeeld of deze ontsluiting, mede gelet op verkeersveiligheid en effecten op natuur en beheergebieden, wenselijk en haalbaar is. Daarbij wordt rekening gehouden met het passeren van gronden van Natuurmonumenten
Milieonderzoek - Archeologie	63	Archeologie	Indiener hoopt dat bij de bouw niet verrast worden door beperkingen van de bureaustudie naar archeologische waarden.	In de NRD en het MER is opgenomen dat het plangebied (deels) een middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde heeft. De archeologische beoordeling start met een bureaustudie op basis van beschikbare kaarten en bronnen. In de aanpak en mede conform het advies van de Commissie m.e.r. wordt, waar sprake is van een verhoogde verwachtingswaarde, aanvullend inventariserend veldonderzoek overwogen om vast te stellen of daadwerkelijk archeologische resten aanwezig zijn. De Commissie m.e.r. benadrukt daarbij expliciet dat het MER inzichtelijk moet maken welk onderzoek aan de verwachtingskaart ten grondslag ligt en hoe wordt omgegaan met eventuele vondsten tijdens de uitvoering. Door deze gefaseerde aanpak wordt het risico op onverwachte beperkingen tijdens de bouw zoveel mogelijk beperkt en

				kan tijdig worden gestuurd op behoud, inpassing of documentatie van archeologische waarden.
Grensoverschrijdend effect	64	Grensover-schrijdende effecten	Indiener constateert dat in de NRD en het Verdiepend locatieonderzoek de gemeente Essen niet is opgenomen en vraagt de gemeente Essen op te nemen in het kaartmateriaal en bij de voorgestelde milieuonderzoeken op pag 17 van de NRD ook de impactanalyse op Essen wordt opgenomen.	Het MER richt zich primair op de milieueffecten van de voorgenomen ontwikkeling van de KCT-kazerne. Voor zover andere bestaande of geplande militaire activiteiten in de omgeving relevante en voldoende concrete milieueffecten veroorzaken die samen kunnen optreden met de effecten van dit project, worden deze betrokken bij de beoordeling van cumulatieve effecten. Indien sprake is van mogelijke grensoverschrijdende effecten, wordt dit in het MER inzichtelijk gemaakt.
Grensoverschrijdend effect	65	Cumulatieve impact	Indiener stelt dat de Gemeente Essen wordt omsingeld door Nederlandse militaire activiteiten en wil een overzichtskaart die deze militaire activiteiten in beeld brengt en transparantie en inzicht in de cumulatieve impact op het grensgebied vwb de woon- en leefomgeving, zoals bijvoorbeeld geluidsoverlast.	Het opstellen van een algemene overzichtskaart van alle Nederlandse militaire activiteiten in de regio valt buiten de scope van het projectbesluit, maar het MER biedt wel transparantie over de cumulatieve milieueffecten die relevant zijn voor de woon- en leefomgeving in het grensgebied. Deze informatie wordt betrokken bij de afweging die ten grondslag ligt aan het projectbesluit.
Milieuonderzoek - Geluid	66	Geluid	Indiener vraagt om het in kaart brengen van de geluidshinder voor de gemeente Essen, naar analogie van de effecten die beoordeeld zullen worden voor het Nederlandse grondgebied.	Het plangebied ligt nabij de Belgische grens. Daarom wordt in het MER expliciet aandacht besteed aan mogelijke grensoverschrijdende effecten, conform het Verdrag van Espoo. Dit verdrag verplicht om milieueffecten die zich over de landsgrens kunnen uitstrekken inzichtelijk te maken en daarbij ook het buurland te betrekken. In het geluidsonderzoek wordt uitgegaan van de reikwijdte van de effecten en niet van de landsgrens. Voor zover geluid van de kazerne kan leiden tot merkbare belasting op Belgisch grondgebied, waaronder in de gemeente Essen, worden deze effecten inzichtelijk gemaakt.

Milieuonderzoek - Verkeer	67	Mobiliteit	Indiener wil een duidelijke impactanalyse van de te verwachten verkeersstromen tijdens aanleg- en exploitatiefase, zowel voor het zwaar verkeer als voor het personenvervoer.	In het MER worden de verkeersstromen in zowel de aanlegfase als de gebruiksfase inzichtelijk gemaakt. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen zwaar verkeer (bouw, logistiek) en personenvervoer, inclusief piekmomenten en effecten op omliggende wegen en kruispunten.
Locatiekeuze	68	Socio-economische impact	Indiener is van mening dat de socio-economische effecten in de huidige scope van de NRD onvoldoende zijn meegenomen en wil die opgenomen zien.	De NRD richt zich primair op het vaststellen van de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek. Sociaal-economische effecten maken geen zelfstandig onderdeel uit van het MER, maar worden wel betrokken bij de bredere belangenafweging die ten grondslag ligt aan het projectbesluit. In de NRD is al aandacht besteed aan de maatschappelijke en economische betekenis van het KCT voor de regio, zoals werkgelegenheid en regionale binding. In het verdere besluitvormingsproces kunnen sociaal-economische effecten aanvullend worden beschouwd en meegewogen, maar zij vormen geen verplicht onderdeel van de milieueffectrapportage.
Grensoverschrijdend effect	69	Hinder tijdens aanlegfase	Indiener wil dat ook voor de aanlegfase de te verwachten milieueffecten in kaart gebracht worden, niet alleen voor Nederlands grondgebied maar ook voor Essen als grensgemeente.	Het MER brengt, conform het Verdrag van Espoo, ook de te verwachten milieueffecten in de aanlegfase in beeld voor zowel Nederlandse als Belgische zijde. Naast de effecten in de gebruiksfase worden tijdelijke effecten zoals bouwverkeer, geluidsemissies, verlichting en eventuele natuurverstoring onderzocht.
Milieuonderzoek - Geluid	70	Geluid	Indiener stelt dat de geplande locatie zal leiden tot aanzienlijke geluidsoverlast door vliegbewegingen en trainingsactiviteiten en wil in het milieueffectonderzoeken duidelijk is welke aanvliegroutes en oefenpatronen worden gebruikt, wat de geluidsbelasting is om	Voor zover vliegbewegingen en oefenactiviteiten onderdeel uitmaken van het gebruik van de kazerne en relevant zijn voor de omgeving, worden deze in het geluidonderzoek meegenomen. Het MER brengt inzichtelijk wat de geluidbelasting is op omliggende woonkernen en vergelijkt deze met de referentiesituatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan cumulatieve geluidseffecten.

			omliggende woonkernen en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om hinder te beperkten.	In het MER wordt tevens ingegaan op mogelijke mitigerende maatregelen om geluidhinder te beperken, zoals maatregelen in de situering van functies, de inrichting van het terrein, gebruiksbeperkingen of fysieke voorzieningen. De resultaten van dit onderzoek worden betrokken bij de afweging die ten grondslag ligt aan het projectbesluit.
Milieuonderzoek - Natuur	71	Aantasting van natuur en landschap	Indiener wil dat het milieueffectonderzoek de impact op Natura2000-gebieden, beschermde soorten en waterhuishouding onderzoekt, alternatieve locaties en inrichtingsvarianten meeneemt en de cumulatieve effecten met andere regionale projecten beoordeelt.	In het MER worden de effecten van het project op Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en de waterhuishouding onderzocht. Daarnaast worden relevante inrichtingsvarianten binnen de gekozen locatie meegenomen en worden cumulatieve effecten met andere vastgestelde of voorziene (autonome) regionale ontwikkelingen betrokken. Alternatieve locaties zijn in een eerder stadium afgewogen; het MER richt zich op de milieueffecten binnen de gekozen locatie.
Proces	72	Informatie-verstrekking	Indiener is van mening dat communicatie richting omwonenden onvoldoende en niet tijdig is geweest en stelt dat dit in strijd is met participatie zoals vastgelegd in de Omgevingswet en de Wet Open Overheid (WOO) en wil dat de inspraaktermijnen worden verlengd, aanvullende informatiebijeenkomsten worden georganiseerd en burgers tijdig en volledig worden betrokken bij de verdere besluitvorming.	Indiener stelt dat de communicatie richting omwonenden onvoldoende en niet tijdig is geweest en verzoekt om verlenging van inspraaktermijnen, aanvullende informatiebijeenkomsten en tijdige en volledige betrokkenheid van burgers bij de verdere besluitvorming. Defensie neemt bij de voorbereiding van het projectbesluit en het MER de wettelijke participatie- en inspraakvereisten uit de Omgevingswet en de toepasselijke procedurele termijnen in acht. De terinzagelegging van de NRD en het MER vindt plaats conform de wettelijk vastgestelde termijnen; deze worden niet verlengd buiten het geldende wettelijke kader. Wel is en wordt ingezet op aanvullende communicatie en informatievoorziening. In april 2024 is het voornemen openbaar gemaakt en zijn betrokken overheden, waaronder het Departement

				Omgeving van Vlaanderen en de gemeente Essen, geïnformeerd. Daarnaast zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd, waaronder een apart informatiemoment in Essen in overleg met het gemeentebestuur. Tijdens deze bijeenkomst zijn vragen en aandachtspunten opgehaald en vastgelegd, die worden betrokken bij de verdere uitwerking van het ontwerp en het MER. Belanghebbenden behouden ook in de volgende fasen van de procedure de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.
Locatiekeuze	73	Locatiekeuze	Indiener vraagt of het begrip regio die (in het document locatieonderzoek en tijdens informatiebijeenkomsten) tot een cirkel van 10-15km rond de huidige kazerne kan zijn zodat een minder belastende nieuwe locatie kan worden gevonden.	De uitgangspunten voor het locatieonderzoek zijn met grote zorgvuldigheid gekozen. Achteraf kunnen criteria niet aangepast worden en vormt dit argument geen directe aanleiding om het onderzoek opnieuw met dit criterium uit te voeren. Verder is het de vraag of vooraf te zeggen is dat het aanpassen van dit criterium zou leiden tot een minder belastende nieuwe locatie.
Proces	74	Voorkeurs-recht	Indiener vraagt zich af wat er gebeurt als de eigenaar van de grond waarop voorkeursrecht is gevestigd, de grond niet wil verkopen.	Defensie spant zich in om in goed overleg met de grondeigenaar tot een passende oplossing te komen en realiseert zich dat het vestigen van een voorkeursrecht ingrijpend kan zijn. Daarbij worden verschillende opties besproken, waaronder eventuele verplaatsing van het bedrijf. Indien minnelijke verwerving niet mogelijk blijkt, kan als uiteindelijk mogelijke maatregel een onteigeningsprocedure worden gestart. In dat geval geldt het wettelijke uitgangspunt van volledige schadeloosstelling. Defensie zal eerst alle redelijke mogelijkheden tot een minnelijke oplossing onderzoeken voordat een dergelijke stap aan de orde is.
Ruimtegebruik	75	Personeels-bestand	Indiener vraagt zich welke groei er verwacht wordt qua personeelsbestand,	Defensie groeit de komende jaren als gevolg van de veranderde veiligheidssituatie. Voor het KCT wordt in de NRD uitgegaan van een groei van circa 1.000 naar maximaal

			van 1000 naar 1250? Of is het meer?	ongeveer 1.250 fte in een groeiscenario. Het exacte aantal op langere termijn is niet met zekerheid vast te stellen. Daarbij geldt dat de omvang van het personeelsbestand niet één-op-één overeenkomt met de dagelijkse bezetting op de kazerne, aangezien een deel van de werkzaamheden plaatsvindt op oefenterreinen of in het kader van inzet en opleiding elders.
Proces	76	Bestuurlijk draagvlak	Indiener vraagt of met de tekst ' bestuurlijk draagvlak voor een nieuwe locatie' ook gemeentelijk draagvlak wordt bedoeld.	Vanaf het begin van het project is de gemeente nauw betrokken. Dit heeft geleid tot een Bestuurlijk Voornemen in 2022 en een Bestuurlijk Akkoord in 2024, mede ondertekend door de gemeente Roosendaal. Periodiek vindt overleg plaats met de betrokken gemeenten en de provincie, waarbij de voortgang en het draagvlak voor de beoogde locatie worden besproken.
Locatiekeuze	77	Economisch belang	Indiener vraagt zich af er cijfermatige onderbouwing is van de stelling dat het KCT van groot lokaal en economisch belang is voor Roosendaal.	De passage in de NRD over het lokaal en economisch belang van het KCT is bedoeld als contextuele beschrijving van de relatie tussen het KCT en de regio, en niet als een afzonderlijke economische effectanalyse. Er is geen specifiek cijfermatig onderzoek uitgevoerd naar de exacte economische impact op Roosendaal. In algemene zin geldt dat de aanwezigheid van een grote werkgever bijdraagt aan de lokale en regionale economie. Het MER richt zich echter primair op het in beeld brengen van milieueffecten en omgevingsaspecten die relevant zijn voor de besluitvorming.

Ruimtegebruik	78	Omvang plangebied	Indiener stelt dat Defensie aangeeft minimaal 50 hectare grondoppervlak nodig te hebben en vraagt zich af waarom de huidige planning nu 86 hectare is. En als vervolgvraag: waarom diverse gebouwen van bewoners moeten verdwijnen.	De in de NRD genoemde ruimtebehoefte van 50 hectare is onjuist en wordt gecorrigeerd. De ontwikkeling wordt voorzien binnen een plangebied van circa 90 hectare. Deze circa 90 hectare omvat niet alleen het terrein waarop de kazerne wordt gerealiseerd, maar ook gronden die hun huidige functie als bos of natuur behouden (waaronder percelen van Staatsbosbeheer), de benodigde ontsluitingsweg en ruimte voor groen, water, veiligheidsafstanden en landschappelijke inpassing. Het feitelijke bebouwde en verharde oppervlak van de kazerne beslaat daarmee een aanzienlijk kleiner deel van het totale plangebied. In het MER wordt de begrenzing van het plangebied en de benodigde oppervlakte nader onderbouwd, inclusief de ruimtelijke en functionele noodzaak daarvan. Daarbij worden de effecten op bestaande functies en eigendomsposities zorgvuldig in beeld gebracht en afgewogen in het licht van het publieke belang van het project. De gevolgen voor bestaande bebouwing hangen samen met de wijze waarop het programma ruimtelijk wordt ingepast binnen deze begrenzing. Op dit moment is nog geen definitieve keuze gemaakt over het al dan niet verdwijnen van specifieke gebouwen. In het MER worden verschillende inrichtingsvarianten onderzocht, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt welke ruimtelijke consequenties optreden en op welke manier effecten op bestaande functies en bebouwing zo veel mogelijk kunnen worden beperkt en zorgvuldig worden afgewogen.
Milieuonderzoek - Verkeer	79	Verkeers-bewegingen	Indiener vraagt of bij de verwachte verkeersbewegingen ook het dienstvervoer gedurende de dag	Bij het onderzoek naar verkeersbewegingen in het MER worden alle relevante verkeersstromen meegenomen die samenhangen met het gebruik van

			meegenomen wordt en ook de andere eenheden die gebruik maken van de moderne trainingsfaciliteiten.	de kazerne. Dit omvat niet alleen woon-werkverkeer, maar ook dienstvervoer gedurende de dag en verkeer van andere eenheden die gebruikmaken van de trainingsfaciliteiten, voor zover dit onderdeel is van het voorgenomen gebruik en voldoende concreet is. Hiermee wordt een realistisch en volledig beeld van de verkeersbelasting verkregen.
Milieuonderzoek - Verkeer	80	Verkeers-bewegingen	Indiener vraagt of ook aandacht gegeven wordt aan de verkeersbewegingen op de Nispenseweg, parallel aan de N262.	De verkeersbewegingen op de Nispenseweg worden betrokken bij het verkeersonderzoek in het MER, voor zover het onderzoek op deze weg relevante effecten als gevolg van de ontwikkeling aantoont. In de NRD is vastgelegd dat het MER de verkeersintensiteit, verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid onderzoekt op basis van het verwachte verkeerspatroon per ontsluitingsvariant. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de directe aansluiting op de N262, maar ook naar omliggende wegen die mogelijk een toename van verkeer kunnen ervaren.
Milieuonderzoek - Verkeer	81	Ontsluiting	Indiener vraagt waarom wordt gekozen voor ontsluiting via variant A en niet iets zuidelijker voor de huidige rotonde?	De keuze voor variant A wordt in het MER onderbouwd aan de hand van een vergelijking van ontsluitingsvarianten, waaronder een zuidelijker variant, waarbij bereikbaarheid, verkeersveiligheid, milieueffecten, ruimtebeslag en inpassing worden meegewogen.
Milieuonderzoek - Verkeer	82	Ontsluiting	Indiener vraagt of variant B ook mogelijk is met een verdiepte ingang vanuit de Heijbeekstraat.	In het MER worden varianten onderzocht op het niveau van ontsluitingsrichting en ruimtelijke hoofdopzet van het terrein. Een verdiepte of ingekapte ingang betreft een nadere uitwerking binnen een gekozen ontsluitingsvariant en kan worden beschouwd als een mitigerende of optimaliserende maatregel. Dergelijke uitwerkingsmaatregelen worden niet als afzonderlijke inrichtingsvariant in het MER onderzocht, maar kunnen, indien

				relevant, worden meegenomen bij de beoordeling van effecten en mogelijke mitigerende maatregelen binnen variant B.
Beleidskader	83	NPRD	Indiener wil weten of de adviezen uit het rapport NPRD worden meegenomen in verdere onderzoeken.	De ontwikkeling van de KCT-kazerne maakt formeel geen onderdeel uit van het NPRD, maar bij de planuitwerking is wel aangesloten bij relevante uitgangspunten uit dat programma, zoals toekomstbestendigheid, zorgvuldig ruimtegebruik en beperking van milieueffecten. Deze uitgangspunten sluiten aan bij bredere rijksdoelstellingen voor defensievastgoed en duurzame gebiedsontwikkeling. In het MER wordt het project getoetst aan de geldende wettelijke en beleidsmatige kaders; waar uitgangspunten uit het NPRD relevant zijn voor de concrete invulling van het project, worden deze betrokken in de onderbouwing.
Locatiekeuze	84	Locatiekeuze	Indiener vraag of er inderdaad geen alternatief is als de verwachte locatie niet doorgaat?	Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat de beoogde locatie niet geschikt is of niet geschikt kan worden gemaakt voor de voorgenomen ontwikkeling. Het MER en het verdere besluitvormingstraject zijn er juist op gericht om de geschiktheid en randvoorwaarden zorgvuldig te onderzoeken en vast te leggen. Indien onverhoopt zou blijken dat de locatie niet kan voldoen aan de gestelde eisen of niet realiseerbaar is, zal op dat moment een nieuwe afweging moeten worden gemaakt. Dat kan betekenen dat alternatieven opnieuw in beeld worden gebracht. Op dit moment is daar echter geen aanleiding toe.
Milieuonderzoek - Verkeer	85	Verkeers-bewegingen	Indiener vraagt of bij het verkeersonderzoek ook verkeersstromen vanuit het zuiden meegenomen kunnen worden omdat in de komende jaren de samenwerking van de NAVO enerzijds en het Belgische Ministerie van Landsverdediging en de Nederlands Ministerie van	In het MER wordt het verkeersonderzoek uitgevoerd op basis van een realistisch gebruiksscenario voor de kazerne in het referentiejaar. Daarbij worden alle relevante verkeersstromen meegenomen die samenhangen met het voorgenomen gebruik van de kazerne en die voldoende concreet en voorzienbaar zijn. Verkeersstromen vanuit het zuiden

			Defensie anderzijds tot intensere militaire samenwerking zal leiden en bij ingebruikname in 2037 tot effecten zal leiden.	worden in het onderzoek betrokken voor zover deze voortvloeien uit het reguliere gebruik van de kazerne en uit concrete, bekende samenwerkingsverbanden. Veronderstellingen over mogelijke toekomstige intensivering van internationale militaire samenwerking worden alleen meegenomen indien deze voldoende zijn uitgewerkt en kunnen worden gekwantificeerd.

3 Index zienwijzen

Nummer	Indiener	Verwijzing naar samen-gevatte vragen
1	Particulier	1
2	Waterschap Brabantse Delta	2 tm 6
3	Boomkwekerij Duchene	7 tm 19
4	Botman advocaten	20
5	Overwater Rentmeesterskantoor	28 tm 32
6	Gienderwijte bv	34 tm 43
7	Vlaamse overheid/Departement Omgeving.	33
8	Natuurmonumenten	44 tm 47
9	Provincie Noord-Brabant	48 tm 59
10	Particulier	60 tm 63
11	Particulier	70,71,72
12	Particulier	73 tm 84
13	Brouwer Agrarisch Advies	22,24
14	Staal Makelaars/Van Beek legal	22,23
15	Particulier	25,26,27
16	Gemeente Essen (B)	64 tm 69
17	Particulier	85